

МІНІСТЕРСТВО
ЗАКОРДОННИХ СПРАВ
УКРАЇНИ

MINISTRY
OF FOREIGN AFFAIRS
OF UKRAINE

Михайлівська площа, 1,
м. Київ, 01018, Україна

Тел.: (044) 238 17 48; факс: (044) 238 18 88
E-mail: zsmfa@mfa.gov.ua
Web: <http://www.mfa.gov.ua>
Код ЄДРПОУ 00026620

1 Mykhailivska Square
Kyiv, 01018, Ukraine

"25" лютого 2017 року № 414/12-196/54 - 307
На № 207/03-323 від 09.02.2017 р.

Заступнику голови Комітету
Верховної Ради України у
закордонних справах

В.І.Вовку

Копія: Апарат Верховної Ради
України

*Щодо міжнародно-правового статусу та
виконання положень Будапештського
меморандуму*

Шановний Вікторе Івановичу,

У зв'язку з Вашим зверненням, отриманим МЗС України 15 лютого 2017 року, надаємо відповіді на порушені у ньому питання.

Право міжнародних договорів, зокрема кодифіковане у Віденській конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, виходить з того, що міжнародним договором є угода, яка: (1) укладена між державами; (2) укладена в письмовій формі; (3) регулюється нормами міжнародного права. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року (Будапештський меморандум) відповідає усім цим критеріям, а саме:

- 1) Меморандум укладений між державами (Україна, Велика Британія, РФ та США, які на час укладення Меморандуму та станом на цей час визнаються світовим співтовариством як держави) та підписаний главами цих держав;
- 2) Меморандум укладений в письмовій формі;
- 3) Меморандум встановлює взаємні обов'язки держав у сфері міжнародної безпеки, яка належить до сфери регулювання міжнародного права. Так, у статтях 1-5 Меморандуму міститься посилання сторін на інші норми міжнародного права, зокрема закріплені в Заключному акті НБСЄ, Договорі про нерозповсюдження ядерної зброї та Статуті ООН, які є міжнародно-правовими (а не політичними) документами. Закріплені у преамбулі та статтях 1-5 Меморандуму зобов'язання сторін є взаємними, носять міжнародно-правовий характер та не можуть розглядатися як «політичні декларації» сторін, оскільки такий підхід позбавив би сам Меморандум сенсу.

Таким чином, з точки зору сучасного міжнародного права Будапештський меморандум є чинним міжнародним договором, сторонами якого є Україна, Велика Британія, Російська Федерація та США. До його виконання має

застосовуватися стаття 26 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, відповідно до якої, кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників та повинен добросовісно виконуватись.

Крім того, Китай та Франція заявили про надання Україні гарантій, аналогічних тим, що закріплені в Меморандумі. Ці односторонні заяви також слід вважати такими, що містять міжнародно-правові зобов'язання зазначених держав.

Разом з тим, суттєвим недоліком Меморандуму є те, що він не передбачає чіткого механізму реалізації його положень, адекватної та одностайної відповіді на ймовірні загрози. Цей документ передбачає проведення консультацій у випадку виникнення ситуації, внаслідок якої виникає загроза незалежності та суверенітету України, її існуючих кордонів, а також у разі застосування проти нас засобів економічного тиску тощо, без конкретизації подальших дій. При цьому не визначено процедури скликання та проведення таких консультацій.

У лютому 2014 року Російська Федерація розпочала сплановану збройну агресію проти України та здійснила спробу анексії Автономної Республіки Крим та м. Севастополь.

Такі дії Росії є грубим порушенням загальновизнаних норм та основоположних принципів міжнародного права, у тому числі імперативних норм *jus cogens*, брутальним нехтуванням міжнародними зобов'язаннями, взятими нею згідно зі Статутом ООН та іншими міжнародними договорами та домовленостями, у тому числі Будапештським меморандумом.

На виконання п.6 Постанови Верховної Ради України № 831-VII від 28 лютого 2014 року «Про Звернення Верховної Ради України до держав-гарантів відповідно до Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї», МЗС України неодноразово зверталось до країн-підписантів Будапештського меморандуму щодо негайного скликання консультацій відповідно до ст.6 даного документа.

Перші переговори країн-підписантів Будапештського меморандуму відбулися 5 березня 2014 року в Парижі за участю уповноважених представників України, США та Великої Британії. Російська сторона відмовилась від участі у згаданому заході. Зустріч була присвячена опрацюванню практичних можливостей підтримки країнами-підписантами Будапештського меморандуму суверенітету та територіальної цілісності нашої держави. Учасники дійшли згоди щодо необхідності застосування санкцій проти Росії, доцільності негайного формування та направлення в Україну місії міжнародних спостерігачів, зокрема на схід країни та в Крим.

МЗС України продовжує вживати заходів для проведення подальших консультацій. Після чергового звернення Міністра закордонних справ України П.А.Клімкіна до підписантів Будапештського меморандуму із закликом провести відповідні консультації, 1 лютого 2016 р. країнам-підписантам було надіслано офіційні запрошення щодо проведення відповідно до п.6 документа консультацій стосовно усунення загроз безпеці та суверенітету України та дотримання закріплених у ньому зобов'язань.

Велика Британія висловила принципову згоду на проведення консультацій. США вважає їх безперспективними у разі проведення не в повному форматі. КНР та Франція готові взяти участь за умови збереження повного формату.

Забезпечити повний формат проведення таких консультацій не уявляється можливим через категоричну відмову Росії брати в них участь.

Водночас, Сполучені Штати Америки та Велика Британія підтримують Україну поза інструментами Будапештського меморандуму, надаючи технічну та медичну допомогу, сприяння у навчанні українських військових, шляхом запровадження санкцій проти РФ тощо.

Питання порушення РФ Будапештського меморандуму постійно озвучується зовнішньополітичним відомством України під час зустрічей та переговорів з іноземними партнерами, обговорюється на майданчиках міжнародних організацій і міжнародних заходів. Зазначене питання, зокрема, порушувалося під час 52-ї та 53-ї Мюнхенської конференції з питань безпеки (12-14 лютого 2016 р.; 17-19 лютого 2017 р.) та в рамках низки засідань РБ ООН, в т.ч. і після початку непостійного членства нашої держави у цьому органі у 2016 році. На порушенні Росією своїх зобов'язань за Будапештським меморандумом наголошував Міністр закордонних справ України П.О.Клімкін і під час останнього засідання Ради Безпеки ООН з проблематики конфліктів у Європі 21 лютого 2017 року.

До світової спільноти регулярно доводиться інформація про те, що, цинічно ігноруючи Будапештський меморандум і розпочавши гібридну війну проти України, Російська Федерація порушила один із найголовніших принципів міжнародного права *Pacta sunt servanda*, що підриває європейську та глобальну архітектуру безпеки, та, серед іншого, ставить під загрозу стабільність міжнародного режиму нерозповсюдження ядерної зброї.

Протягом останніх трьох років увага міжнародної спільноти постійно приверталася до проблем, які постають перед світом через невиконання гарантій безпеки, що надаються ядерними державами неядерним державам за їхній внесок у процес ядерного роззброєння. У тому числі з урахуванням загрози для режиму Договору про нерозповсюдження ядерної зброї в цілому, який підривається Росією шляхом підготовки до розміщення ядерної зброї на території тимчасово окупованої АР Крим.

Запровадження концепції публічної дипломатії дозволило започаткувати у рамках проактивної інформаційної роботи проекти, спрямовані на ще ширше інформування міжнародної спільноти про порушення РФ положень Будапештського меморандуму та підтримання відповідної дискусії в інформаційному просторі.

МЗС України продовжує докладати усіх можливих зусиль задля збереження питання про необхідність виконання Будапештського меморандуму у фокусі світової уваги як винятково важливої проблеми міжнародних відносин і міжнародної безпеки.

З повагою,

Т.в.о. Міністра

О.В.Зеркаль

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ

ДОВІДКА

27 лютого 2017 р.

Київ

№ 96

Про тимчасове виконання
обов'язків Міністра

Відповідно до наказу МЗС України 24.02.2017 р. № 69 обов'язки Міністра закордонних справ України 25 лютого 2017 року тимчасово виконувала заступник Міністра з питань європейської інтеграції Зеркаль Олена Володимирівна.

Т.в.о начальника
Управління
генерального секретаріату

М.К.Гавінський